ԵՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ
№ 19 (39)
ՏԱՐԵԿԱՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆՆ Է

Թաւրիզում	20 ղռան
Գաւառներում	25 ղռան

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ

Ռուսաստան	5 րբ.
Թուրքիա	50 ղուռշ
Եւրոպա	14 ֆրանք
Ամերիկա	2,50 տոլ.

Յայտարարութիւնների վճարը
Առաջին երեսում տողատեղը 20 շահի
Չորրորդ ,, ,, 10 ,,
ԱՌԱՆՁԻՆ ՀԱՄԱՐԸ 6 ՇԱՀԻ

Խմբագրութեան հասցէ՝ Թաւրիզ
ՄԻՏՔ-ի խմբագրութիւն կամ Tauris Perse
Rédaction du journal arménien „MITK"
Adresse télégrafique-Tauris „MITK"

ՄԻՏՔ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ-ԳՐԱԿԱՆ-ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

اداره روزنامهٔ میطق

MITK
Propriétaire & Editeur en chef
Al. Der-Vartanian

TERMS OF SUBSCRIPTION
for a year payable in advance 10 krans.
Foreign Dollars 2. 50
RATES OF ADVERTISEMENTS:
one printing line on the 1-st page 10 cen.
„ „ „ „ 4-th „ 5 „
15% discount for annual subscription paid in advance. Address
Rédaction „MITK"
Tabriz, Persia

Գ. ՏԱՐԻ № 19 (39) ԹԱՒՐԻԶ, ՇԱԲԱԹ 24 ՄԱՅԻՍ 1914 Թ. Tauris, amedi le 6 Juin 1914 № 1 (39) Vol. III

Требуйте и курите папиросы только
Т. Д „Бр. Сейлановыхъ"
Египетскія, Ирисъ, Прима, Паросъ, Орелъ и Марсъ.
продаются во всѣхъ магазинахъ

Русское Товарищество
АНОНИМЪ
Спирто Ректификаціонный
Коньячный заводы
и
склады ликоровъ виноградныхъ и столовыхъ винъ, спирта и натуральныхъ коньяковъ.
Урмія
Со справками обратиться въ контору
Братья Будагянъ. 3—2

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
„ԱՆՈՆԻՄ"
ՍՊԻՐՏԻ ԵՒ ԿՈՆԵԱԿԻ
ԶՏԻՉ ԳՈՐԾԱՐԱՆ
ԵՒ
ԼԻԿԵՕՐՆԵՐԻ, ԽԱՂՈՂԻ ՈՒ ՍԵՂԱՆԻ ԳԻՆԻՆԵՐԻ, ՍՊԻՐՏԻ ԵՒ ՆԱՏՈՒՐԱԼ ԿՈՆԵԱԿՆԵՐԻ
ՍԿԼԱԴՆԵՐ
ՈՒՐՄԻԱ
Տեղեկութիւնների համար դիմել
ԵՂԲԱՐՔ ԲՈՒԴԱՂԵԱՆՆԵՐԻ
կանտորը
3—2

ԱԶԳԱՅԻՆ ՄՈՒՐԱԿՈՑՏԸ

14 Մայիս Ս. Էջմիածին

—

ՄԻ ՆՄՈՒՇ
ԷՋՄԻԱԾՆԻ ՍՐԲԱԶԱՆ ՀԱՅՐԵՐԻ ՔՐԻՍՏՈՆԷՈՒԹԵԱՆ.

—

(Սեփ. թղթակցից)

—

Պատարագում է Ներքնեւ Մատթէոսեպիսկոպոսը. ներկայ է Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը. Հաղորդութեան ժամանակ է և մի ախտաւոր պառաւ կին, որ դեռ չի ճանաչում մեր «սուրբ» Հայրերին, իր զաւակին կամ թոռանը բերել է, որ հաղորդուի. Փափկասուն Ալվանեան արքեպիսկոպոսը. Էջմիածնի ժամօրհնողը, տիրացուին հրամայում է հեռացնել դուրս քշէ կնոջը թէ և տղային։

Երկար մտածելուց յետոյ մենք Նորին Սրբազնութեան վարմունքը արդարացրինք հետեւեալ երեք «սուրբ» պատճառներով:

կինը պառաւ էր,
կինը տգեղ էր,
կինը աղքատ էր...

հետեւապէս և անարժան արքայի «սուրբ» ու նրբաճաշակ հայրերի ձեռից հաղորդութիւն ստանալու...

Տարտիւֆներ... Մորակարժան փարիսեցիներ և հայոց Սիոնի պղծիչներ...

Արամայիս

ԱՊԵՐԱԽՏՈՒԹԵԱՆ ՀԵՐՈՍՆԵՐ

—

Մարդկային բացասական յատկութիւններից ոչ մէկը այնքան զզուելի, յուզիչ և դատապարտելի չէ, որքան ԱՊԵՐԱԽՏՈՒԹԻՒՆԸ։

Բարերարուել մէկից, վայելել մէկի խնամքը, ծանրաբեռնուած լինել մէկի միշտ յիշատակելի և օրհնաբանութեան արժանի երախտիքով և յանկարծ, օրին մէկը վեր կենալ և ոտնատակ տալ այդ բոլորը, ապտակ ածել խնամողի երեսին և թքանալ վճարել արժանի հարկը երախտաւորին, նշանակում է պարկ լինել մի բարեկրթութիւնից, ազնիւ զգացումից, նշանակում է անպատասխանատու ամբարտաւանութեամբ զըգուեցնել այս ու այն անհատին բարիք ու բարերարութիւններ անելուց։

Այդպիսի զազիր ամբարտաւանութեան պախարակելի օրինակ է ցուցադրել Թաշտի Դաշնակցական հոգաբարձութիւնը և Դաշնակցական ողջ կազմը հանդէպ այրի տիկին Ցորդանանեանի։

Հանգուցեալ Մ. Ե. Ցորդանանեանը ծախսելով տասնեակ հազարներ կառուցել է բոլոր յարմարութիւններով ճոխացուած մի փառահեղ դպրոց և նուիրել այդ Թաշտի հայ ժողովրդին։

Այդ դպրոցը 10 տարուց ի վեր գտնւում է Դաշնակցութեան ձեռքում։ Դրամ վճարող հասարակութիւնը զրկուած է դպրոցի ղեկավարներից։ Նա այօրէն է ճանաչում ինքնիրեն կամ սակաւրնտիր Թայֆայական հոգաբարձութիւնը և պահանջում է նոր ընտրութիւն արդէն կազմուած մարմնի փոխարէն։

Իր դիրքերը յաւիտեան ձեռքում պահել ուզող Թայֆայական կազմը փակում է ժողովրդի առաջ ընտրութեան վայրը։ Ժողովարդի և քահանայի բոլոր միջոցները բանալ տալու սրահը, անցնում են ապարդիւն։

Մարդիկ կարծում են, որ բնակիչները, թերևս, կամաչեն ու կքաշուեն բարերար Ցորդանանեանի այրուց։

Խնդրում են որ նա գայ և բանայ տայ իր ամուսնու յանուն ժողովրդի շինել տուած դպրոցի և նրա թատրոնի դռները ժողովրդեան առաջ։

Գալիս է բարերարուհին։ Տասնեակ հազարներ ծախսողի այրին խնդրում է ժողովրդի սեփական շէնքի դուռը բանալ նորա առաջ։

Եւ... մերժում է ապերասան*) Թայֆայական կազմը այրու խնդիրը.

Ի՜նչ բարեկրթութիւն։

Ի՜նչ ապերախտութիւն.

Կա՞յ և կարող է լինել սրանից աւելի զզուելի մի վերաբերմունք դէպի մի կին ընդհանրապէս և դէպի մի բարերարի յիշատակ մասնաւորապէս։

Այրին չէր պահանջում Թայֆայականներից ծանր գործեր, կազմափոխի հրաժարում, սկզբունքի ոտնակոխում, չէր պահանջում երկրպագութիւն նրանցից այն պատճառով, որ հանգուցեալ իր ամուսինը տեղական հայութեան համար դպրոց է շինել, ուստի իրեն ստորացնել են պարտական։

Ո՛չ։

Աչքին նման կապրիզներ։

Այրի բարերարուհին ասում էր ժողովրդի ընտրեալ համայնքներին, այս տունը ժողովրդինն է, ուստի բացէք դրա դռները նրա առաջ։

Բայց ժողովրդի «ընտրեալները» հեգնում են բարերարին, մերժում են նրան, ապտակում նրան իրենց բացա-

*) Անսանձ, առանց նոխտայի. Ծ. Խ.

մամբ և վշտահար տուն դարձնում մէկին, որի ամուսնու յիշատակը ամբարտաւան ապերախտութեամբ էլ ոտքի տակ տուին սոյն այդ բարեբախտները։

Այս բոլորից յետոյ պարզ է, որ ժողովուրդը անհունապէս զգում է թայֆայից և խստամբ մաքրում է անուանում նրան։

Դա՛ մի իւրատեսակ հերոսութիւն էր, որ կարող էր անել միայն նեղ ու գծուծ շահերով առաջնորդուող, հակաժողովրդական մի խմբակցութիւն, որին պէտք է որ ժողովուրդը վճռական դիմադրութեամբ դուրս վռնդէ կրթական ու հասարակական ասպարէզից, որպէս զի նա իրենց պէս նոր ապերախտութեան «հերոս» սերունդներ չը ծնի ու չսնի։

Ա. Տ. Վ.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՄԱՌՕՏ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ «ԱՏՈՎՄԵԱՆ» ԴՊՐՈՑԻ

Մեր դպրոցը բացուած է 1913 թուի Օգոստոս 15-ին Թաւրիզի Լիլաւա թաղում, 1913-14 ուսմնակ. տարուայ թիւը կազմուած է եղել գիշերօթիկ և երթևեկ աշակերտ—ու հիների Դաշնակնեկւթեամբ մեր անձնական միջոցներից, նուէրներից, բարեկամներից և համակրողների նուէրատուութիւններից։

Դպրոցը դեկավարուել է ռուսաց պրոգիմնազիոնի ծրագրով փոփոխուած և յարմարեցրած տեղական պայմաններին։

Յատկապէս ուշադրութիւն է դարձրած լեզուների ուսուցման վրայ։

Առաջնակարգ դասընթացների խումբը կազմուած է եղել 6 կանոնաւոր ցենզ ունեցող և փորձուած դասատուէ-ուհիներից, որոնց մէջ առարկաները բաժանուած է եղել հետևեալ ձևով։

1) Ռուսաց լեզուն, Ռուսաց պատմութիւնը և Ռուսաստանի աշխարհագրութիւնը աւանդել է գիմնազիստուհին։

2) Հայոց լեզուն, Հայոց պատմութիւնը Հայաստանի աշխարհագրութիւնը և կրօնը աւանդել է ճեմարանաւարտ։

3) Մաթեմատիկան, երգ. ձեռագործ, իրազննութիւն, գեղագրութիւն, նկարչութիւն աւանդել է ռուս վարժուհի։

4) Ֆրանսերէնը աւանդել է ճեմարանաւարտ և հմուտ ֆրանսագէտ։

5) Առողջապահութիւնը աւանդել է համալսարանաւարտ բժիշկ։

6) Պարսկերէնը աւանդել է նախկին պարսկական Իրշադ դպրոցի տեսուչը։

Աշակերտութիւնը հասել է 100-ի, դպրոցը ունեցել է չորս դասարան, որից երկուսը պատրաստական, իսկ միւս երկուսը հիմնական։ Տարէ ցտարի դասարանները աւելանալու են։

Դպրոցը ունեցել է իր մշտական բժիշկը, որը կատարել է բժկական քննութիւնները և ձրիապէս նայել է մեր դպրոցի սաներին։

Ռուսերէնի պրակտիկային ուժ տալու համար հրաւիրուած է եղել ռուս վերակացուհի։

Արձակուրդները սկսուելու են Մայիս 20 ին և տևելու է մինչև Օգոստոսի 15-ը, երբ և կատարուելու է դպրոցական ակտը, դպրոցի բացման տարեդարձի հետ միասին։

Խնդիրները կընդունուեն Մայիս 20-ից։

Ատովմեան դպրոցի հիմնադիրներ՝
Ատովմեան սանուհիներ

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՏԱՃԿԱՀԱՅՔ

Ապրիլ 20/3 Վան

ԿԱՇԱՌՈՒԱԾ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ ՄԸ.

(Սեփ. թղթակցից)

Օսմանեան սահմանադրութեան նախօրեակին, հայ քաղաքական կուսակցութիւններն ալ զգացուած տարուած՝ բաժանեցին ժողովուրդի խանդավառութիւնը, ազատութեան, հաւասարութեան ու եղբայրութեան մոլուցքով։ Սահմանադրութեան հռչակումը ամենքը յառատես գարձուցած էր Թիւրքիոյ վերածնութեան ու բարեկարգութեան նկատմամբ. երբեմնի մեր ծայրայեղ յեղափոխական ու անջատողական մարմինները թողած իրենց նախկին ուղին՝ մտած էին օսմանեան մեծ ձամբուն մէջ։ Համակերպելու—հօյա երթալու և չափաւորականութեան քաղաքականութիւնը ընդգրկուեցաւ շատ շատերէ. Թիւրքիոյ ընդհանուր բարեկարգութեան յոյսը ամենքի իղձը դարձաւ. խոյանք ու քրիստոնեան եղբայրանալով ուզեց և շիտակ յարաբերութեամբ. երկրի ընդհանուր վերածնութեան աշխատելու անվիճելի տրամադրութիւնը շատ քիչ անիրէ կը դրուատուէր. այդ մասին յանախ կեղծները քաղաքական հասկացողութենէ զուրկ և զգացումի մարդիկ կը համարուէին։ Սակայն ընկերային կեանքի մէջ յառաջադիմութիւնն ու յանախումութիւնը նշանակութիւն չի կրնար ունենալ. լինելու է այն, ինչ թոյլ կուտան ատեն ու միջավայրն ու զայն բաղկացնող տարրերը։ Ու այդպէս ալ եղաւ։ Վեց տարուայ սահմանադրական կեանքը ցուցուց, որ Թիւրքիոյ մէջ իրերու դրութիւնը նշանակալից չի փոխուեր. գործելակերպը, կառավարական ուղղութիւնը կառուած, ուշադրութեան քաղաքականութիւն և խտրական առանձնաշնորհութիւնները օրէնսդրական գլխու տակ վերածուելով մինչև ամենահասարակ պաշտօնեայի անբաժան մասնութիւնը կը կազմեն։

Վեց տարուայ սահմանադրութիւնը հին կարգերու իր հարազատ շարունակութեամբ պէտք էր ցնցող կերպով պարտական լինէր զգացուցիչներէ տարրերը, մանաւանդ ինքզինքը Տաճկահայ դատի սկիզբն ու վերջը համարող Դաշնակցութիւնը։ Բայց այդպէս չեղաւ. գործադրողները ամէնէն անբարեխիղճ և բռնութեան համարուած տարրերն իսկ խելքի եկան. սթափուեցան, իսկ Դաշնակցութիւնը չէ թէ միայն խելքի չեկաւ, այլ հակառակ դարձաւ պետական քաղաքականութեան մէջ տակաւին ավելի, միացած համերաշխութեան տիրոջ Համիտի հաւատացեալ յաջորդ ոճրագործ Իթթիհատին։ Այս մասին փաստեր շատ կան, գրել մէկիկ մէկիկ թուել աւելորդ կը համարեմ։

Առանց այն ունեցած կուսակցութեան հօրանջները իրենց անպարտութեան եթէ միացնենք մասնաւորական ընդարձակութեան ընթացքին իրենց թողած ազգային ու խայտառակ դիրքը՝ մեզ կը մնայ ըսել որ. երբեմնի յեղափոխական Դաշնակցութիւնը այժմ դաւաճանութեան առաջեալ է ու կառավարութեան խափանիչ սիստեմներու ստոր գործիքը։

Պոլսահայ մամուլը օրը օրին համառօտ մը տալով նկարագրից դաշնակցութեան մասնաւորական ընթացքի վրայ. ու թէև ձեռք առած միջոցներն ու անխորտակելի թիւնը. բայց այդ բոլորը ոչինչ են համեմատած Վասպուրականի մէջ եղածներուն։

Վասպուրականի մէջ շնորհիւ սոփայի պէտք ունեցող ազգային բարեյաջող պաշտօնական մարմինները դաշնակցութեան յլացուցիչ մասերը դարձած են ու կը գործեն անոնց կուսակցական շահեկութիւններով, այդ պատճառով անոնք այս քաղաքական ժողովը, առաջնորդական տեղապահ անդամ Տ. Մեսրոպ քահանայ ծանօթեանը գործիք ընելով, պարբերաբար ու ազգային հակառակ իրարու դաշնակցութեան թեկնածուները Վասպուրականի և զանոնք ընտրել տալու համար բացայայտօրէն ազգային պաշտօնականութիւնը շահագործելէն ի զատ՝ սկսած է ազգային իրաւանց դէմ դաւաճանութեան գնով բարեկամանալ կուսակալի և Իթթիհատի հետ։

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԸՆՏԱՆԻՔԻ ՊԱՏՈՒԻ ՀԱՄԱՐ*)

VIII

Թէ ինչպէս ռուս ազնուականին սպանում էր համլէտի նախատիպը

Մօր հեռանալուց յետոյ, երիտասարդները խուզարկելով նրա ննջարանը հետաքրքիր յայտնագործութիւններ են անում։

Գիշերային սեղանի արկղում նրանք գտնում են մի փլաշկի (շիշ.) խլորոֆորմ։ Ինչպէս պարզում են գեղատոմսից, խլորոֆորմը գնուած էր հէնց ճիշդ 1913-թ. յուլիս ամսին, այսինքն այն ժամանակ, երբ իրենց հայրը պատրաստուում էր Պետերբուրգի իր սեփական տունը կնոջ նուիրելու և յօգուտ նրան կազմելու կտակը։ Այդ հանգամանքը և այն փաստը, որ մայրը ժխտել իր խլորոֆորմ գնել, է իր սեփական ազգանունով, երիտասարդներին այն եզրակացութեան էր բերում, որ նա պատրաստուում էր թունաւորելու ամուսնուն հէնց որ իր ծրագիրները յաջողութեամբ պսակուէին։

Այդտեղ նրանք յիշեցին նաև մի այլ փաստ։ Հիւանդոտի մեջ մի քանի օր առաջ. մայրը տալիս է մեծ որդուն մի շիշ դեղահատիկներ, խորհուրդ տալով ընդունել նրանց։ Քննելով հաբերը երիտասարդները նրանց մէջ գտնում են երեք հատ բաւական կասկածելի տեսքով և գոյնով հաբեր և տանում լաբօրատորիա վերլուծութեան ենթարկելու, ուր նրանց յայտնում են, որ հաբերը այնպիսի մի ուժեղ թոյն են պարունակում, որ նրանցից իւրաքանչիւրը բաւական է մի քանի առողջ մարդու թունաւորելու համար։

XI

Մերկացուող ոճիրներ

Ձեռք բերելով անհրաժեշտ փաստը՝ երիտասարդները դիմում են Պետերբուրգ վերադարձած իրենց հօրը։ Նրանք մեղադրում են մօրը անբարոյականութեան և իրենց հօրը դաւաճանելու մէջ։ Նոյնպէս և այն բանում, որ նա մահափորձ է կատարել մեծ որդու դէմ և պատրաստուել խլորոֆորմով սպանել իրենց հօրը, կտակի բարեյաջող լուծման դէպքում։

Մեր գրականութիւնը ցուցմունքներ չի պարունակում այն մասին, թէ ինչ վերաբերմունք է ցոյց տալիս հայրը և ամուսինը որդիների մերկացումներին։ Լսե՞լ է արդեօք նա բացատրութիւնները, կարդացե՞լ է դոկումենտները և մանաւանդ լաբորատորիայի անալիզի ենթարկած հաբերի աւթիւ, ոչինչ յայտնի չէ։

Ամենայն հաւանականութեամբ նա կամ ոչինչ չի կարդացել և կամ կարդացածներին և հաղորդածներին հաւատ չէ ընծայել. և այդ բաւական չէ, նա նոյն իսկ ցանկութիւն է յայտնել հաշտուել կնոջ հետ և վերստին տուն հրաւիրել։

Ճարահատեալ երիտասարդները վերջին փորձն են անում։

Նրանցից մէկը վճռում է իր մահով ապացուցել իր արդարացի լինելը։

—Երբ դու կարդաս այս նամակը, գրում է երիտասարդը հօրը—ես այլ ևս կենդանի չեմ լինի։ Դու հարց կտաս քեզ, թէ ինչն էր որդուդ սպանութեան պատճառը, ես քեզ ասեմ ճշմարիտը. իմ սպանութեան պատճառը այն կինն է, որին ես դժբախտութիւն ունեմ իմ մայրը անուանելու։

Երկար ես հետևում էի նրան, ինձ համար ցաւալի էր տեսնել նրա մէջ մի ստոր, մի անբարոյական արարած, որը խաբում է իր ամուսնուն, խաբում է իրեն այնքան մեծ հաւատ ընծայող ամուսնուն։ Եւ ես տեսայ, որ հայր ունենալով, ես երբէք, երբէ՛ք մայր չեմ ունեցել։ Դու մի՛ կարծիր թէ ես սպանեցի ինձ, որովհետև մայր չունէի։ Ո՛չ, ընդհակառակը ես չգիտեմ, թէ ի՛նչ է մայր ասածդ, նրա փախուստը ինձ ցաւ չպատճառեց, բայց ես ուզում եմ որ իմ դիակը պատուար հանդիսանայ նրա մեր տունը վերադառնալուն։

Լաւ եմ ճանաչում նրան։

Անկարող է նա փոխել իր նախկին կեանքը։ Դու նրան պէտք չես, նա քեզ չի սիրում, նրան պէտք են միայն քո անունը, դիրքը և փողերը։ Ամուսինը ներկայանում էր նրա համար որպէս իր ստոր արարքներ քողարկող մի վարագոյր։ Մեզ համար նա գոյութիւն չի ունեցել։ Մայրական գորովը մենք չենք զգացել, սակայն իր սիրեկանների համար նա ունէր և՛ ժամանակ, և՛ գորով։

Եւ ամբողջ աշխարհում մարեց ու արատաւորուեց ազնուական անունը, որով մենք այնքան հպարտանում էինք։ Ամեն անկինում ծաղրւում էր մեր անունը։

Հասարակութեան մէջ ծաղրով էին յիշում մեր մօր անունը, կապելով նրան բազմաթիւ բաղդախնդիրների անուան հետ։

Դու ապացոյցնե՞ր կորոնե՞ս —

Քեզ էական փաստե՞ր են հարկաւոր, խնդրեմ։

Նամակը, ուր մէջ խօսւում է նրա և «3օ-30»-ի յարաբերութեանց մասին, այն գիրքը, ուր մէջ գտայ ես նրան «3օ30»-ի հետ միասին, այնպիսի մի գիրք, որը միայն արգելուած լաւ սանկտպետերբուրգյան բացիկների վրայ կարելի է տեսնել, և նրա ու «3օ-30»-ի գիշերային շրջագայութիւնները հիւրանոցային համարներում։ Աւելի՞ ուժեղ փաստեր են հարկաւոր—ահա իմ մահը—Թող իմ մահը նրա մեղաւորութիւնը ապացուցող վերջին և աւելորդ մի փաստ լինի։

Ցաւում եմ, որ իմ ցանկութիւնը, շնորհիւ իմ վերջին քայլի, կիրականանայ, ես ուզում եմ որ մեր անունը և մեր տունը մնայ անաղարտ և պատիւը, դուրս գայ այն ճահճից, որի մէջ խրուել է այդ կնոջ պատճառով։ Դու կարծում ես ձանձրացե՞լ եմ կեանքից։—Ո՛չ։

Ցամենայն դէպս՝ ապագայ կեանքը ինձ վառ գոյներով է ներկայանում։ Բայց ես հրաժարուեցի բոլորից։ Սակայն ես վախենում եմ, վախենում եմ, որ նա իմ գերեզմանի վրայ մի կոյտ կեղծ արցունքներ թափէ և կարեկցութիւնդ շարժէ։ Վերջին անգամ խնդրում եմ, հա՛յր—մի՛ խափանիր նրա առ երևոյթ վշտով, և եթէ հնարաւոր լինի, նոյն իսկ մի՛ թող, որ նա մօտենայ ինձ։ Յիշի՛ր, որ նա է պատճառը իմ անժամանակ հոգուստի։

Կրկնում եմ, ես վերջ եմ տալիս իմ կեանքին մի միայն նրա համար, որ վերջնական պատնէշ կանգնեմ նրա և մեր ընտանիքի միջև, և եթէ նա վերջին անգամ այցելութեան գայ ինձ,—աւա՛ղ ես անկարող կլինեմ խանգարելու—սակայն թո՛ղ այդ լինի նրա վերջին այցելութիւնը մեր տան։

Թո՛ղ պահպանի ձեր բոլորին Տէրը»

(Վերջ)

Թարգմ. Կարապետ Բարխուդարեան

*) Տես «Միտք» № 18 (38)

Դաշնակցութիւնն արդէն ամեն կերպ հանցակատարութիւններ ընելով՝ կը ջանայ կառավարութեան հասկացնել, որ պատրիարքարանը ո՛չ մի նշանակութիւն չունի. ինքն է գլխին տէրն ու անօրէնը, հետեւաբար կառավարութիւնը պատրիարքարանի թեկնածուները ընտրել տալով ժողովրդի կամքին հակառակ ընթացած կըլլայ։

Կառավարութիւնը սիրաշահելու համար ասկէ առաջ արդէն «Աշխատանք» շաբաթաթերթը սկսած է շոյանքներ ընել Իթթիհադին, ու ու՛ն պաշտօնական է ի մասնաւորի կուսակալ Թահսին բէյին. վերագրելով անոնց՝ իրենց ընթացքին ու յատկութեանց բոլորովին հակառակ, գրական կարողութիւններ. Ասկէ ի զատ այդ թերթը չը խնայեց յայտարարել, որ Վասպուրականի մէջ բռնագրաւուած հողերը իրենց հին տէրերուն վերադարձուած են ու հողային խնդիրը լուծուած է. մինչդեռ վիճելի հողերէն ափ մը տեղ անգամ վերադարձուած չէ նախկին տէրերուն։ Ասոնք բոլոր սուտ կայ(ն) ակերգն են խայտառակութեանց։ Այժմ այլ առակ լուարուք։

Վանայ շուկային և պարիսպներուն կից Հայոց գերեզմանոցը, որ ընդարձակ հողամաս մըն է քաղաքին ամենաարժէքաւոր ու հրապարակ մասին վրայ, երկար ժամանակէ ի վեր կառավարութեան աչխորժակը գրգռած է. շատ անգամ ձեռնարկներ եղած են այդ թանգարժէք տեղը գրաւելու, բայց միշտ, նոյնիսկ համիտեան վայրագութեանց օրերուն ժողովուրդը ծառացած է այդ անտեղի ախորժակին դէմ. պաշտպանած է իր նախահայրերու ածիւններու հանգստարանը եղող այդ հողամասը, իսկ այս օր ազգային այդ նուիրական կալուածը՝ ազգային մարմիններու և «Հայաստանի պաշտպան կուսակցութեան» սև ձեռներով փոխձուեցաւ կառավարութեան ու իրեն, Վռամեան ու Փափազեան մեծաւ ընտրել տալու իրր կանխավճար, բայց յայտնի փորձերին Թաղ։

Մինչև վերջ ժողովուրդէն գաղտնի պահուած այս գործի փոխանակութիւնը վերջին ժամուն յայտնուեցաւ, երբ «փըրկիչներու» չէֆերը և քաղաքական ժողովը սրը ցերեկով գալին գիտինը յանձներու և կառավարութիւնն ալ փութով սկսաւ այդ տեղի վրայ քաղաքապետարան մը շինելու ձեռնարկել։ Ժողովուրդը այս անարգելի գուշաւորութեան ի տես՝ արդար զայրոյթով առաջնորդարանի խուժեց բողոքելու և հեռագիրներ հասցուց պատրիարքին ու կաթողիկոսին։ Ապրիլ 13-ին ալ ժողովրդական երկսեռ բազմութիւնը թափօր կազմած գնաց գերեզմանոց, հիմքերու համար փորուած փոսերը լեցուց ու հիմնաքարերը գերեզմանոցէն դուրս թափեց. կուսակալը ժողովրդական այս արդար ցասումը տեսնելով հրամայեցաւ արուած նուէրը ընդունելէ. որով այս արխայր փորձի դերակատարները թէև սեւերես դարձան, սակայն նորէն խելքի գալու տրամադրութիւն չունին։ Հիմակ ալ սկըսած են որիշ անխոստովանելի միջոցներ մշակել թեկնածուներն քշելու համար։

Աշա թէ ինչպէս ինք զինքը ազգի և հասարակութեան պաշտպան անուանող յեղ. կուսակցութիւն մը ամսական 50 լիրանոց մեղուսական թոշակառու աթոռներէն շլացած, իր նպատակներն ու ինքզինքը կը ծախէ հայ ազգը ընաջնջելու և համայնավարութիւն քարոզելու գործող եղող մեպուսարանին մէջ մարդիկ խոթելու և անոնց փտած մարմիններով համայնութեան հայածանքն ու ընաջնջում մը նուիրագործելու համար։

Կայծուն

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

23 Ապրիլ Ռուշտ

ԹԱՑԹԱՅԻ «ՓԱՌԱՒՈՐ» ԱՆՑԵԱԼԻ ԱՆՓԱՌՈՒՆԱԿ ԱՆՆՄԱՆ ՆԱԽԵՐԳԱՆՔՆԵՐԸ

(Սեփ. թղթակցից)

Ապրիլ 14 թուով թղթակցութեանս մէջ գուշակածը իրականացաւ։ Թալֆան թունդ աքնելուց յետոյ ամսիս 20-ին մի կերպ բերում է 40-50 հոգի «ընտրութեան» անուամ. ժողովի եկողներից գրեթէ կէսը ապօրինի ժողովականներ էին—անչափահասներ, 25 տարեկանից պակասներ, հայ եկեղեցուն չպատկանողներ, կաթոլիկներ և բողոքականներ։ Այդպիսով ոտնատակ էր տրուած Պարսկա-Հնդկաստանի թեմի կանոնադրութիւնը։ Զակազով հրաւիրեալներից ոմանք նոյն իսկ ժողովին չեն մասնակցել, այլ նախօրօք պատրաստուած մի թղթի վրայ ստորագրել և գնացել են։

Ժողովականները ժողովը օրինաւոր համարելով ընտրել են կարմիր և իմացատ(?) թալֆալականներից, և մի հոգի էլ չեզոք, որ վերջը հրաժարուել է, թալֆայի կազմի հետ պաշտօնավարել չկամենալով։

Ըստ կանոնադրութեան՝ ժողովը մասնաւոր մարդիկ հրաւիրել չեն կարող այլ քահանան, որը և իր կողմից նոր ընտրութեան հրաւէր էր տուել։ Ամսիս 21-ին թալֆալականների կողմից պ. Դաւթեանի գլխաւորութեամբ գնացած պատգամաւորութիւնը չի կարողանում համոզել քահանային, որ մի կոնտր-յայտարարութեամբ յետ վերցնէ իր տուած ազդը։ Քահանան մնում է անդրդուելի և ասարկում, թէ օրէնքի 11-րդ յօդուածի զօրութեամբ ես կանչել եմ նոր ծխական ժողով. մանաւանդ, որ ձեր ժողովի ապօրինութեան դէմ 60 հոգու ստորագրութեամբ բողոք է տրուել ինձ։ Իսկ եթէ դուք, ասում է քահանան, ասելիք ունիք, գնացէք և գրաւոր ներկայացրէք այդ, որ քննենք և ըստ այնմ որոշում տանք։

Սրանք գնում և հաւատացնում են իրենց դէմ բողոք ստորագրողներին, թէ՝ քահանան իրենց ընտրութիւնը օրինաւոր է ճանաչել և վաւերացրել։ Ջարդուած այդ նորութիւնից, բողոքողները դիմում են քահանային։ Որը տեսնելով թէ թալֆալականները խարդախել են իր խօսքերը, ու միամիտներին խաբեն և իրենց ապօրինութիւնները առաջ տանեն, մերժում է երկրորդ անգամ նրանց ընդունել և պահանջում, որ իրենց ասելիքները տան գրաւոր։

Երբեմնի անձեռնմխելի թալֆալականները այժմ իրենց գանակը քարի կըպած և իրենց «պատգամաւորական վսեմափայլութիւնը» «վիրաւորուած» տեսնելով՝ անպատիւ մարդոց միայն վայել մի լկտի և անարգական նամակ են գրում այն «յետադիմական», «անպէտք» ու «փտած» «կղերականին», որից դեռ երէկ աղերսում էին իրենց օրինաւոր ճանաչել։

Մարդոց բարոյական կերպարանքը և հոգու էութիւնը պարզելու համար, մենք պատշաճ ժամանակին կհրատարակենք այդ նամակը։ Դա ցոյց կտայ նաև թէ ինչ խայտառակ անձանց է յանձնուել տարիներ շարունակ կրթական ու գործը մեզանում, և ինչ հունձ է պատրաստուել։

Երէկ երեկոյեան քահանան՝ ի պատասխան բողոքաւորների տուած բողոքի, Սպահանի առաջնորդարանի խորհրդարանից ստացաւ մի հեռագիր, որով կարգադրում էին կազմակերպուած հոգաբարձութեան փոխարէն հրաւիրել ծխական ընդհ. ժողով՝ նոր ընտրութեան համար։

Նշանակուած է ժողովրդի աչքում արհամարհուած եւ դիակնացած թալֆայի ընտրութիւնը անվաւեր է ճանաչուած։

Ժողովրդի բացարձակ չեզոք մասը և մեծամասնութիւնը, գիտակ ու լուրջ տարրի հետ միասին, վճռել է, ինչ գնով էլ որ լինի, փրկել դպրոցը մաֆիականներից. դեգենիքեկցիայի ենթարկել առաւարկուած կրթավայրը, նրա դեկավարութիւնը յանձնելով կարող, լրջմիտ, առաքինի և զուտ ժողովրդական մարդոց։

Մօտ է հայկական մաֆիայի անկումը։ Կեցցէ Ձեր «Միտք»-ի և այլոց համարձակ, ազատ ու ոգեւորիչ պրօպագանդայի միջոցով իրաւունքների գիտակցութեան հասած ռմբոստ ժողովուրդը։

Որքան լսում եմ, նման ժողովրդական շարժումներ սկսուել են նաև Էնզելիում, Ղազվինում, Սպահանում..., ուր լոյս կայ որ շուտով հայ ժողովուրդը ազատուի զանազան ինքնակոչներից և իրենց որկորի համար չարչարուողներից, որոնք տզրուկի նման կպել են ժողովուրդի մարմնին և պոկ գալ չեն ուզում։ Նրանք անշուշտ կդիմեն ամեն տեղ իրենց սիրած միջոցներին. մէջ տեղ կհանեն իրենց զինանոցի փտած զէնքերը և «սրբէ օրհասականի» նման կթափեն ճիգեր, սակայն դրանք ամենը ճակատագրական գալարումներ են մեռնող վիշապի, որի զգուելի կեանքի վայրկեանները համարուած են արդէն։ Դրանով նրանք կուժեղացնեն միայն ժողովրդական զըզուանքի և զայրոյթի ալիքը, որ մօտ է լեռնանալու և պոռթկելու արդէն։

Ներոն

28 Ապրիլ Ռաշտ

ԹԱՑԹԱՆ ԿԱՄ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՖԻԱՆ ԿՈՐԾԱՆՄԱՆ ԱՆԴՆԴԻ ԵԶՐԻՆ

(Սեփ. թղթակցից)

Համաձայն ծխատէր քահանայ Ալեքսանդրեանի տուած յայտարարութեան՝ նեմեցիզականների ստեղծած խնդրոց մթնոլորտից ազատուելու. վճիռը կայացրած ժողովուրդը՝ ամսիս 27-ին, ժամը 3-ին հաւաքւում է Մ. Ա. Ցորդանանեանի դպրոցի բակը, հոգաբարձական ընտրութիւն կատարելու։

Ազգային գործերի աննահանջ կապալառուները, որ յանուն ժողովրդի տարիներ շարունակ ականջ են տարել—նրկատելով որ երեք շուտով կուելուին իրենց կեղտոտած կրթավայրից, յեղափոխականօրէն շտապում են փակել թատրոնի դուռը իրենց փառաբանած նոյն այդ իrաւաstէr ժողովրդի առաջ։ Մի համզամանք, որ խիստ դրդում է վերջինիս։

Խաղաղասէր քահանան հեռատեսելով ագեղ հետևանքներ, շտապում է մի պատգամաւորի միջոցով երկու հրաւիրուած հոգաբարձուներից ժողովասրահի բանալիները խնդրել։

Ստանում է à la Դաշնակցական կըտրուկ ու մերժողական պատասխան։

Հայկական յեղափոխական բանդայի այս անպատկառ վերաբերմունքը ծայրատեւճանս գրգռում է իrաւաstէr ժողովրդի տրամադրութիւնը։

Քահանան չկամենալով ու է ագեղ միջադէպ ստեղծուի, դիմում է դպրոցի երախտաւոր հիմնադիր-բարերարի այրի տիկնոջ, որ նա հաճի բանալ տալ իր ամուսնու՝ ժողովրդի համար շինել տուած ժողովասրահի դուռը։

Գալիս է պատկառելի բարերարուհին։ Սակայն նրա դրկած մարդը ետ դառնում է ունայնաձեռն։ Երկու հրաժարեալ հոգաբարձուները յարգելի տիկնոջ այս խօսքերին թէ. «Դպրոցը հանգուցեալ ամուսինս շինել է ամբողջ հասարակութեան համար, ուստի նոյն հասարակութեան առաջ նրա դռները միշտ բաց պէտք է լինին, որեմն հաճեցէք բանալիները դրկել» չեն կարմրում պատասխանել. «Գնացէք ասէք տիկին Ցորդանանեանին, որ նա իրաւունք չունի խառնուելու դպրոցի գործերին, դպրոցը մեզ է նուիրուած, նրա դռները բանալն ու փակելը մեր գիտնալիքն է»։

Անպատկառութեան չափն արդէն անցած էր։ Վրդովուած տիկինը որոշում է դիմել ռուսական հիւպատոսին, սակայն ժողովուրդը յետ է կանգնեցնում։ Եւ առաջնորդութեամբ Պր. Թաշճեանի—փեսայ և ժառանգ բարերար Ցորդանանեանի—նոյն բռնադատուած ժողովուրդը գըլոխով կոտրում է սրահի դուռը և ու թոռներ գրաւելով ժողովը բանում։ Պր. Աթաբէկեանը ընտրւում է ժողովի նախագահ։ Չնայած ժողովականների թիւը շատ էր, բայց կանոնադրութեան պահանջած իրաւական թիւը դեռ չլինելով, ժողովը համարւում է խորհրդակցական և անցնում են կանոնադրութեան ծանօթացման ժողովրդին։

Թալֆալականները նկատելով որ ժողովուրդը նշանակութիւն չտալով իրենց վերի յարկերում դիրք մտած լինելուն և կամենալով սարսափեցնել ժողովականներին-շարունակ մտնում են սրահ մեծ դեմօնստրացիայով ավատ ազդեցութեան։

Ապօրէն հոգաբարձութեան օականաւորը անդամ Մուշեղ Տէր Զաքարեանը հրամայական շեշտով խօսքը ուղղում է նախագահ Պր. Աթաբէկեանին. «Մ՛վ է իրաւունք տուել ձեզ կոտրել հոգաբարձութեան կողմից փակուած դուռը»։

—Նրանք, անվրդով և հեգնական շեշտով պատասխանում է Պր. Աթաբէկեանը, որոնք եկել են դպրոցի խեղճացած և իրաւական տէրերին որոշելու։

Անպարտ համարուած թալֆալականները ջախջախիչ պատասխանից կուչ եկած, ջրաթաթախի նման և գլխիկոր դուրս եկան սրահից՝ խիստ ամօթահար։

Իրենց օրհասը վրայ եկած տեսնելով՝ ուսուցիչներից Նիկոլայի սան Խ. Եգանեան և «փրկչականի» ու ազգ անուցիչ Մելքոնեանը դիմեցին յայտնի գեմագօգութեան, շարժականութեան մէջ գըրին իրենց մարդ-մեքենայ հետևողներին, որպէսզի խանգարեն ժողովը, ըստ արդէն օրինական թուից աւելի անգամ ունէր այժմ և ընտրութիւն կատարելու պահանջ էր անում։

Բարոյական յաղթանակը կատարեալ համարելով՝ նախագահ Պրը փակեց ժողովը, ընտրութիւնը յաջորդին*) թողնելով։

*) Յաջորդ ընտրական ժողովը շատ տեւած մի խոշոր բազմութեամբ եղել է Մայիս 4-ին, Մարիամեան օրիորդաց դպրոցում։ Նոյն ժողովն է՛լ խանգարել են թալֆալականները։ Այս մասին մենք մեր ընթերցողներին տեղեկութիւն տուինք № 18 (38) «Միտք»-ի «Պարսկահայոց բաժնի նեղքայ։ Ժողովը խանգարողները իրենց խայտառակութիւնը ծածկելու և իրենց յանցանքը ուրիշների վզին փաթաթելու համար, իրենց ոչխարամիտներով, ինչպէս գրում է մեր թղթակիցը, ղօլցել են որահում և դեռ իրենք են բողոք խմբագրել Ցպահան ղրկելու, ուր կանոնական Ծիսակնեւը էլ ինչ որ օյիններ են հանել փոխանորդի գլխին, որ Ռաշտի իրենց ընկերներին կարողանան նորէն փաթաթած պահել զզուած ժողովրդի շլնքին։

Ս. Խ.

Ծաղրականները սրանից եկնելուց յետոյ, պատուհաս և ժողովրդի կասկածներով տարող Մելքոնեան ուսուցիչը մի նոր լեզուաբանական ակտ կատարելու համար, շտապում է և խոշոր քննելով մեկին փակում թատերաբեմի դուռը։

Այստեղից յետ ինքնապաշտպանութիւն և ինքնակարգադրութիւն չի լինում, այլ միայն մոլեգնորէն մեծամտութեամբ ընել հասարակական խոշոր հակակրանքին արժանացած թայֆան կամ հոգևական վտառանու Մաֆիան։

Ներոն

16 Մայիս Ուրմի

ՏԱՐՕՐԻՆԱԿ ԵՒ ԲՌՆԱՋՐՕՍԻԿ ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

(Սեփ. թղթակցից)

Լաւ կինէք որ այստեղ ռուսաց պ. Հիւպատոս Վվեդենսկու առաջարկութեամբ հիմնւում է ռուս-պարսկական ուսումնարան, որի համար հայերից ու պարսիկ գիւղատէրերից և վաճառականներից հանգանակուել է մօտ 3000 թուման, (որը 1700 թումանը տուել են հայ վաճառականները, 1300 թումանը պարսիկ գիւղատէրերը ու վաճառականները)։ Ահա այդ ուսումնարանի համար դատաւոր Էթըմադ-Դովլէն հանգանակութիւնը յարուցանելով է, առաջ տանել մարդկութեան անձն խնդրում։ Ամենից առաջ խմում է Ուրմիու ջուրը պէտք մամնակի հանգանակութեան, ինչ ազգութեան որ պատկանի, ինչ տէրութեան հպատակ եղել է լինի։ Բանն է, որ հանգանակութիւնը նշանակել այսինքն դատաւորը, ի հարկէ իրեն շրջապատողաց յուցմունքով ուղարկում է և մի շղթ և է էնտաֆից կամ դատարկից պահանջում է նշանակուած գումարը։ Իսկ այն մի կանխապաշտ գլխարկով, կարմիր տատու և լայն թեկնը գէլմայով ու գլխաքուշեալների լայն գօտիով և ճապուկ զինաներով մի դաժան մամուռ մէջքին թափուցը ձեռքին ցուպով է նշանակուած գումարը գանձելու։ Եւ վայ նրան, ով կընդդիմանայ Պարոն մամուռի պահանջուած է իսկոյն պատկների տաքանների տակ անմիջապէս տանել փողը. մի քիչ երկար ընդդիմացողի վզակոթին տալով իսկոյն կը տանէ իր տիրոջ մօտ և վայ այն գլխին եթէ ընդդիմացողը այնտեղ էլ շարունակէ իր ընթացքը։ Ձէք կարող, քթից պտղել անց կցանել, ցիպակը մեխել, դեռ ձու տաքացնել և այլ տեսակ-տեսակ պատիժների մասին չեմ խօսում։

Ահա այդ նպատակով տոսկալի մամուռներից մէկը գնում է բազառում մի տաճկահպատակ խանութպան հրէայից պահանջում է նշանակուած գումարը։ Հրէան չի ուզում տալ, պատճառաբանելով որ մինչև Շահբէնդէրխանայից չհրահանգեն չի կարող տալ։ Մամուռը ասում է մենք Շահբէնդէր չենք ճանաչում, ինձ հրամայուած է տանել և գնալ։ Հրէան պնդում է, ես էլ քեզ հրամայողին չեմ ճանաչում և չեմ տալ։ Մամուռը ու զայրացած հրէայի քաշում փակում թողած տանում Հրէայի խանութի դռան խուզարկութիւնը մի տաճկահպատակ հայ է, որը մօտ խանութի առաջ կանգնած է լինում մի երիտասարդ հայ Կարապետ անունով, տաճկահպատակ։ Խանութպան հայը և Կարապետը խառնւում են խնդրին և չեն թողնում որ ժամուռը տանի հրէայի քանի որ իրենց տաճկահպատակների պէտքերը ընկնում է. խնդիրը սուր կերպարանք է ստանում, Կարապետը առնելով մի դարձուեց ...

մամուռի ձեռքից և լաւ հայհոյանքներով

հանգստացնում։ Էթըմադ-Դովլէն զայրանում է լսելով այդ բանը, և հրամայում է որտեղ որ և լինի ինչ միջոցով էլ լինի այդ յանդուգն Կարապետին կամ կենդանի կամ մեռած բերեն իրեն մօտ։ Փոքրի տէր են հանում անընկճելի և անյաղթելի գնդերը. մի խումբ արծուի արագութեամբ գնում է դէպի Ռահվա գիւղը, (որովհետև Կարապետը այդ գիւղումն է ապրում և ամուսնացած է), ուրիշ խմբեր քաղաքի զանազան կողմեր են դիմում անպայման գտնել և պատժել այդ մարդուն։ Բայց անյաղթելի գնդերը յաւ ի սրտէ մնում են դատարկաձեռն, որովհետև Կարապետը անյայտացել է։ Դատաւորը բարկութիւնը թափում է տաճկահպատակ հայ խանութպանի վրայ, տասը մամուռներ ուղարկելով վերոյիշեալի տունը և մի քանի հոգի էլ գնելով խանութը։ Բայց դրանցով ոչինչ չի դուրս գալիս մի ժամից յետոյ Շահբէնդարի պահանջմամբ թէ տնից և թէ խանութից ստիպւում է վերցնել մամուռներին։ Ահա այս երրորդ օրն է, որ այստեղի տաճկահպատակները բոլորը առանց ազգի խտրութեան՝ հայ, ասորի, թուրք և հրէայ կողպած իրենց խանութները, լցուել են Շահբէնդէրխանան և պահանջում են իրենց ոտնակոխ եղած իրաւունքների պաշտպանութիւնը, այն է դատաւորը պէտք է Շահբէնդէրխանայի թոյլտուութեան իրաւունք չունենայ տաճկահպատակներից որև է տուրք պահանջել և եղած անիրաւ. քի բաների համար՝ բաւարարութիւն։ Դատաւորը Շահբէնդէրի հարցին խուսափողական պատասխան է տալիս։ Տաճկահպատակները ուզեցին դէպի մայրաքաղաքի Թաւրիզ, Թէհրան, Պոլիս տեղեկութիւն տալ հեռագրով, բայց հեռագրատնից պատասխանեցին էին թէ հեռագրագիծը կտրուած է, այնպէս որ ստիպուած եղան մարդ ուղարկել Թաւրիզ՝ թէ դէպքի մասին տեղեկութիւն տալ և թէ Թէհրան ու Պոլիս հեռագրել։ Առայժմ դրութիւնը այդ դրութեան մէջ են, դատաւորը մամուռ պահանջում ու փնտրում է Կարապետին, իսկ տաճկահպատակները հաւաքուած Շահբէնդէրխանայում պահանջում են իրանց ոտնակոխ եղած իրաւունքների պաշտպանութիւն։

Տարօրինակ է պատահել այս փոքրիկ գործը շատ բաղդաւոր և քաղաքական մեծ լրագրերի ուշադրութիւնը առաջ բերեց։ Ո՞վ է պատասխանատուն...*)

Մեչիկ

*) Թողնելով պատասխանատուութիւնը յօդուածագրին, մենք պարտք ենք համարում դիտել։ Դատաւոր Էթըմադ-Էդ-Դովլէն ոչ այլ, հակակրթական և հակաժողովրդական ընթացք է բռնել գրամական այս հանգանակութեան գործում։ Նա պարտաւոր էր մի կոմիսիոն կամ նշանակել և կամ ընտրել տալ և նրան միայն յանձնել քաղաքացիներից այն էլ կամաւորապէս դրամ հանգանակելը՝ յօգուտ յիշեալ դպրոցին։ Ուրեմն բռնութիւն և փողերի նշանակումը ապա դրամ գանձումը մենք դատապարտելի ենք գտնում, որովհետև այդ բռնի քայլը կվնասէ օգտակար գործի— դպրոցի և ակման— յաջողութեան։ Մի ռուս և թուրք դպրոցի ու է հրէայ ինչ պարտաւոր է փող տալ. իսկ եթէ ուզում էք որ նա էլ վճարէ և մասնակցի, միայն խնդրեցէք, բարոյական պարտք դըրէք և ոչ թափուկ օր թղթեր, ծեծի ու ժով փող ուզէք և կամ դիպլոմատիական կնճիռներ ստեղծէք։

Թիֆլիսում պոլիտեխնիկում հիմնուեց, օրինակ թող վերցնի այն։ Էթըմադ-Էդ-Դովլէն թէ որպիսի մեղմ, կամաւոր կերպով ժողովրդի բարի աջակցութեան դիմեցին, այն էլ առանց ծեծ ու ջարդի և դիպլոմատիական գժտութիւնների ստեղծելու և գանձեցին աւելի 100 հազարներ։

Մ. Խ.

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Ապրիլ 3/20 Վան

Պատւարժան
խմբագիր «Միտք» Շաբաթաթերթի

Պարտաւոր մեր հայրենակիցները Վասպուրականի հայ կեանքին ու ցաւերուն տեղեակ պահելու համար՝ յետ այսու պիտի ջանամ պարբերաբար թղթակցիլ Ձեր օգտաշատ թերթին, փառաւ ելլողով, որ պիտի բարեհաճիք հրատարակել գրածներս։

Կայծունի

6 Մայիս Ղազվին

Իմ պատասխանը Մարին եւ Մ. Դ-ին.

Ձեր գրածները Ղազվինու ազգային կալուածքի համար «Մշակ» և «Մրճակ» թերթերում կարդացինք։

Պարոնայք, խնդրեմ եթէ դուք այդքան նախանձախնդիր էք ազգային գործերում, ուրեմն բարեհաճեցէք ոչ կեղծ անուան տակ թերթերում կամ մութ տեղերում բողոքելու՝ մարդ պղտորելու համար, այլ դուրս եկէք ձեր իսկական անունով և ձեր ձեռքում ունեցած դոկումենտներով, պարզապանեցէք ձեր ազգի կարծեցեալ թրքութեանքը. պատրաստ են այն երկու անձինք, որոնք ազգի իրաւունքը կլանել են ըստ ձեր հայեցողութեան, Ղազվինում ընդհանուր ազգային ժողովում ձեզ պատասխանելու։

Մ. Բարխուդարեանց

ԼՈՒՐԵՐ

Ի ՏԵՂԻ ԼՈՒՐԵՐԻ

Այժմէական և անյետաձգելի յօդ-

ուածների սոյն համարում զետեղման պատճառով, մենք տեղ չունեցանք տալու Մայրաքաղաքի լուրերը և մի կարգ շահեկան այլ լուրեր։ Այլև սոյն համարից դուրս են մնացել Ամերիկայի (Պրովիդենս), Երզրումի (Համբ-եան), Սպահանի (Ականատես), Էնզէլու (Ունջակ), Էջմիածնի (Վաչագան և Խանդատ) և այլ թղթակցութիւնները։ Մանրամասնութիւններ թողնելով միւս համարին, առնենք մեր ընթերցողներին, որ Էջմիածնի մի «բարեպաշտուկ», «Ականատեսը» և Զգուշաւոր վարդապետ—անդամ Հայրապետական դիւանի, անդամ Ս. Սինոդ. յանձնաժողովի, խմբագիր «Արարատի»-որին պատասխանում են եպիսկոպոսացնել, մօտ եւրոպա բռնուել է իր սովորական սրբեկանային խայտառակութեան մէջ։ «Արժանաւոր» արհիացուն մագապուրծ պրծել է անառականոցի իր սիրուհիների մօտից, երբ իմացել է որ գիւղացիք և խուզարկու ոստիկանները գալիս են իրեն բռնելու. սեղանի վրայ են մնացել խմիչքները ու կարմրած տաք ճտերը։ Մինչ այսպէս ան-հունապէս ընկածը վատը, անպիտանն ու անբարոյականը եպիսկոպոսացուելու է պատրաստուում. անդին մեր իրօք մաքրակենցաղ, անբասիր առաջնորդ Հ. Մեսրոպ Մանգեանը, գիտնականներ Տիրայր, Ցուսիկ, Բէնիկ, Գարեգին, Գէորգ, Գամառա, Մուշէ, Տէր Միքայէլեան, Մաքսուդեան և նման արժանաւոր վարդապետները չգիտեք ինչու մնացել են յամառապէս մոռացուած։ Վեհը ուշադրութիւնն բնք հրաւիրում և սպասում, որ զայթակղիչներն ու անբարոյականները յետ մղուեն և եպիսկոպոսութեան միայն վերոյիշեալ իսկական մաքուր ու համալսարանական եկեղեցականները։

Խմբագիր-Հրատարակիչ՝
Ալ. Տէր-Վարդանեան

ԴԱՍԵՐ

Գէորգեան Ճեմարանի Զ. դասարանից մի աշակերտ և մի փորձուած ուսուցիչ տալիս են դասեր՝ մաթեմատիկայից և այլ առարկաներից։ Պատրաստում են Թաւրիզի հայկական դպրոցների համար վերարկնելի աշակերտներ։

3—1 Դիմել՝ Աւագ Միրիր Արրահամեանին։

ԾԱԽՈՒ ՏՆԵՐ ՄԱԳԱԶԻՆՆԵՐ ԵՒ ԲԱՂՆԻՍ

ԼԻԼԱՒԱ ԹԱՂՈՒՄ

Արիստակէս Տէր Գրիգորեանը ծախում է՝ հինգ մագազինների և մի բաղնիսի կէսը, և երկու ձեռք տներ. զատ զատ կամ միասին։ Պայմանների մասին գիմել իրեն՝ Արիստակէս Տէր Գրիգորեանին։

Տարունակւում է բաժանորդագրութիւնը

Թ. ՏԱՐԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՀԱՅԱՍՏԱՆ **Թ. ՏԱՐԻ**

Քաղաքական, Հասարակական եւ Տնտեսական շաբաթաթերթի
(Ս. Դ. Հնչ. Կուսակցութեան Ամերիկեան շրջանակի Կեդրոնական օրգան)
Բաժանորդագինը արտասահմանում 14 ֆր.

Հասցէ՝ «Eritassard Hayastan» 449. P. O. Box
Providence R. I. (U. S. A.)
Via Berlin
5

Աւրպատականի Հայոց Թեմական Տպարան